

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.4120.4.2.2025

Pani
Iwona Radzimirska
Dyrektor Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Gminy Michałowice
Al. Powstańców Warszawy 1
05-816 Michałowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/030 Opieka nad osobami starszymi w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445687, kps@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Michałowice Al. Powstańców Warszawy 1, 05-816 Michałowice (Reguły) ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Iwona Radzimirska, Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Michałowice, od 1 stycznia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Identyfikowanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewnienie dostępności opieki nad tymi osobami na terenie gminy. 2. Prawidłowość i skuteczność realizacji wybranych form opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Paulina Lach-Matusiak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KPS/41/2025 z 2 lipca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: GOPS lub Ośrodek.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Ośrodek prawidłowo i skutecznie realizował opiekę nad osobami starszymi, rzetelnie identyfikował ich potrzeby oraz zapewniał im dostęp do wsparcia w miejscu zamieszkania.

W latach 2022-2025 r. (I połowa) pomocy udzielono odpowiednio 526, 523, 527 i 454 osobom starszym. Ośrodek nie odmówił korzystania z opieki w miejscu zamieszkania żadnej osobie starszej. Decyzje o udzieleniu pomocy wydawano niezwłocznie po złożeniu wniosku przez osoby zainteresowane oraz przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego.

GOPS posiadał wiedzę dotyczącą liczby seniorów mieszkających na terenie Gminy, a diagnozowanie ich potrzeb uzyskiwano w wyniku pracy socjalnej, w szczególności podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych oraz pozyskiwania informacji z różnych instytucji w ramach stałej współpracy z lokalnymi liderami oraz organizacjami pozarządowymi. Kierunki działań oraz prognozy zmian w obszarze opieki senioralnej zostały określone w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Michałowice na lata 2021-2026*⁴, co umożliwiło długofalowe kształtowanie polityki wobec tej grupy osób. Zagadnienia dotyczące opieki zostały również ujęte w Programach Polityki Senioralnej Gminy Michałowice⁵, a realizowane w tym okresie liczne programy osłonowe pozwoliły na ochronę osób starszych znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej lub społecznej.

GOPS prawidłowo realizował usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania oraz w formie usług sąsiedzkich. Seniorzy mieli także możliwość korzystania z usług asystencji osobistej w ramach Programu *Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością dla jednostek samorządu terytorialnego* oraz z oferty Dziennego Domu Senior+. Wsparcie osób starszych realizowane było zgodnie z przepisami, zasadami wynikającymi z programów oraz przyjętymi uregulowaniami wewnętrznymi. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że w 2025 r. uruchomiono Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne świadczące opiekę całodobową dla osób niesamodzielnych, o którą wnioskowano m.in. w *Ocenie zasobów pomocy społecznej*⁶ składanej corocznie do Rady Gminy Michałowice. Obsada kadrowa i organizacja GOPS zapewniały właściwe wywiązywanie się z realizacji zadań na rzecz osób starszych. Ośrodek w każdym roku objętym kontrolą organizował szkolenia dla pracowników socjalnych oraz osób zatrudnionych w Dziennym Domu Senior+. Świadczone na rzecz osób starszych usługi w miejscu zamieszkania były skuteczne, co potwierdzili sami seniorzy w badaniu ankietowym.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Przyjęta uchwałą Rady Gminy Michałowice Nr XXXVII/405/2021 z dnia 30 listopada 2021 r., dalej: Strategia.

⁵ Dalej: Program Polityki Senioralnej lub Program Polityki Senioralnej na lata 2025-2030.

⁶ Zgodnie z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, ze zm.), dalej: ustawa o pomocy społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Identyfikowanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewnienie dostępności opieki nad tymi osobami na terenie gminy.

Opis stanu faktycznego 1.1. Rozpoznawanie problemów społecznych występujących na terenie działalności ośrodka, w szczególności dotyczących sytuacji osób starszych.

Zgodnie ze statutem nadanym uchwałą Nr III/23/2018⁸ przez Radę Gminy Michałowice GOPS wykonuje zadania Gminy z obszaru pomocy społecznej na terenie gminy.

(akta kontroli str. 5, 21-27)

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym⁹ opieką nad osobami starszymi w GOPS zajmował się Dział Pomocy Społecznej, w zakresie którego były kwestie związane z wykluczeniem społecznym. W ramach Działu Pomocy Społecznej funkcjonował zespół ds. usług opiekuńczych prowadzący postępowania w sprawach przyznania usług opiekuńczych, w tym usług świadczonych w mieszkaniu wspomaganym oraz w Dziennym Domu Senior+¹⁰ oraz innych rodzajów świadczeń dla osób objętych usługami opiekuńczymi. Ponadto regulamin organizacyjny określał zakres usług na rzecz wsparcia osób, także seniorów, którzy ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

(akta kontroli str. 5, 30, 40-45, 51, 56-73, 75-78, 80, 94, 98)

W latach 2022-2024 GOPS zatrudniał po ośmiu pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy, a w 2025 (I połowa) dziewięciu. Wszyscy pracownicy posiadali kwalifikacje uprawniające do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, określone w art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Obsada kadrowa spełniła wymóg, określony w art. 110 ust. 11 ustawy.

(akta kontroli str. 501-503, 552, 585-600)

Problemy społeczne dotyczące osób starszych występujące na terenie podległym GOPS, zostały zidentyfikowane w diagnozie potrzeb i oczekiwań seniorów z różnych grup wiekowych, przeprowadzonej w 2018 r. W wyniku analizy sformułowano rekomendacje, dotyczące m.in. konieczności identyfikacji osób starszych potrzebujących wsparcia, wprowadzenia wolontariatu,

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Uchwała Nr III/23/2018 Rady Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Michałowice, zmieniona uchwałą Nr XXXII/361/2021 z dnia 31 maja 2021 r. oraz uchwałą Nr LXIV/675/2024 z dnia 26 marca 2024 r., dalej: statut.

⁹ Wprowadzonym zarządzeniem Nr 55/2022 Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Michałowice z dnia 30 września 2022 r, zmienianym zarządzeniami Nr: 68/2022 z dnia 30 listopada 2022 r., 1/2023 z dnia 16 stycznia 2023 r., 20/2023 z dnia 31 marca 2023 r., 20/2024 z dnia 13 maja 2024 r., 34/2024 z dnia 22 lipca 2024 r., 9/2025 z dnia 24 lutego 2025 r., dalej: regulamin organizacyjny.

¹⁰ Dalej: DDS+.

zorganizowania systematycznego wsparcia dla opiekunów. Wnioski z badania dotyczyły m.in. samodzielności, problemów związanych z proszeniem o pomoc przez osoby starsze oraz określeniem zakresu oczekiwanego wsparcia. Diagnoza pomogła zidentyfikować wielkość grupy seniorów, którzy nie korzystają z żadnej pomocy, ale jej potrzebują. Badania wykazały, że takich osób było 42, tj. 27% całej badanej grupy¹¹.

(akta kontroli str. 281-305)

Diagnoza stanowiła integralną część wdrożonego i zrealizowanego *Programu Polityki Senioralnej* przyjętego uchwałą Rady Gminy Michałowice Nr XXV/303/2020 z dnia 25 listopada 2020 r. oraz jego kontynuacji o tożsamej nazwie na lata 2025-2030 przyjętego uchwałą Rady Gminy Michałowice Nr XIII/136/2025 z dnia 26 czerwca 2025 r. Działania realizowane na podstawie ww. Programów zawierały szeroki wachlarz aktywności skierowanych do seniorów. Do wspomnianych działań należały: programy szczepień ochronnych, dostęp do usług usprawniających (bon usprawniający), edukacja prozdrowotna, dostęp do sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego, zapewnienie usług opieki wytchnieniowej, powołanie Gminnej Rady Seniorów w celu zapewnienia przedstawicielstwa grupy senioralnej w działaniach gminy, organizacja zajęć sportowych oraz wydarzeń kulturalnych, dopłaty do biletów WKD¹². W ramach programu zrealizowano zajęcia aqua senior, bodyart, nordic walking, zdrowy kręgosłup z elementami jogi, aktywny senior, uruchomiono bezpłatną wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego, zapewniono dostęp do wsparcia psychologicznego, zorganizowano spotkania międzypokoleniowe w DDS+.

Program Polityki Senioralnej został skierowany do grupy starszych mieszkańców, która stanowiła na podstawie danych GUS w 2019 r. 22 % ludności¹³ w gminie Michałowice. W latach 2022-2024 odsetek liczby osób starszych względem ogólnej liczby mieszkańców wzrastał odpowiednio do 25,8 %, 26%, 26,3%.

Wskazane działania na rzecz osób starszych dotyczyły zapewnienia warunków ukierunkowanych na poprawę zdrowia, podniesienia poziomu uczestnictwa w życiu społecznym w tym integrację pokoleniową, wzmocnienie aktywności fizycznej, rozwój turystyki i sportu. Działania ukierunkowano także na zapewnienie osobom starszym uczestnictwa w wydarzeniach kulturowych, uruchomienie programów osłonowych, wsparcie infrastruktury mieszkaniowej dla osób starszych, w tym rozwój usług sąsiedzkich wspomagających funkcjonowanie w miejscu zamieszkania oraz wsparcie potrzeb transportowych na rzecz tej grupy osób. Kontynuacja Programu Polityki Senioralnej została poddana konsultacjom społecznym, a jej wyniki zostały uwzględnione w dokumencie na kolejne lata¹⁴.

(akta kontroli str. 103-108, 126-162, 164-194, 765, 917-921)

1.2. Gminne dokumenty strategiczne

W gminie realizowana była Strategia, której wprowadzenie zostało poprzedzone przeprowadzoną w 2018 r. diagnozą potrzeb i oczekiwań seniorów z różnych

¹¹ Badanie przeprowadzono na podstawie 154 wypełnionych ankiet.

¹² Warszawska Kolej Dojazdowa.

¹³ Dane demograficzne na podstawie danych lokalnych GUS - Ludność wg kategorii wiekowych w gminie Michałowice w latach 2009-2019.

¹⁴ Program Polityki Senioralnej na lata 2025-2030.

grup wiekowych mieszkających na terenie gminy Michałowice. Wnioski oraz rekomendacje wynikające z diagnozy zostały uwzględnione w Strategii.

Dotyczyły m.in. zapewnienia wyjazdów zorganizowanych, udziału w wydarzeniach kulturowych oraz organizacji imprez dedykowanych wyłącznie dla seniorów na terenie gminy w celu ułatwień komunikacyjnych, ponadto w rekomendacjach wskazano konieczność stworzenia bazy samotnych seniorów, którzy powinni zostać otoczeni szczególną uwagą GOPS. W okresie objętym kontrolą organizowano dla tej grupy zajęcia o charakterze sportowym oraz edukacyjnym¹⁵, wspierano również działalność organizacji senioralnych. Osoby starsze miały również dostęp do poradnictwa prawnego oraz psychologicznego.

(akta kontroli str. 195, 224-225, 246-252, 281, 304-305,
604, 607-609, 823-826, 922-938)

W Strategii ujęto analizę dotyczącą demografii (wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym), został wyznaczony cel strategiczny, tj. *Funkcjonalny system wsparcia osób starszych, niesamodzielnych oraz osób z niepełnosprawnościami* oraz cele operacyjne: *Wsparcie osób starszych, niesamodzielnych oraz osób z niepełnosprawnościami pozostających w domu i ich rodzin* oraz *Aktywizacja społeczna osób starszych i osób z niepełnosprawnościami*, które zakładają poprawę warunków funkcjonowania osób w podeszłym wieku w tym wsparcie opiekunów osób starszych, rozwój poradnictwa psychologicznego, rozwój dziennych miejsc opieki, działania świadczone w DDS+ oraz rozwój środowiskowych systemów wsparcia w tym pomocy sąsiedzkiej. Do celów zostały wyznaczone kierunki działań (kształtowanie zdrowego trybu życia seniorów, kontynuacja działań DDS+, dostosowanie liczby miejsc opieki dla osób starszych do zapotrzebowania, rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi, wsparcie osób starszych w zakresie nowoczesnych technik komunikacji, rozwój inicjatyw wspierających integrację międzypokoleniową, rozwój pasji i zainteresowań). Do działań określono wskaźniki ewaluacji (liczba wydarzeń promujących zdrowy styl życia, liczba uczestników DDS+, liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz integracji seniorów, liczba wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych, liczba szkoleń oraz uczestników szkoleń z zakresu nowych technologii cyfrowych) oraz określone oczekiwane rezultaty, tj. wzmocnienie więzi społecznych, zminimalizowanie ryzyka zagrożenia wykluczeniem społecznym osób starszych i osób z niepełnosprawnością, poprawa jakości życia, likwidacja stereotypów na temat aktywności społecznej seniorów.

(akta kontroli str. 206-207, 228-239, 256, 261, 269-270)

1.3. Identyfikowanie osób starszych potrzebujących opieki w miejscu zamieszkania

Rozeznanie potrzeb i sytuacji osób starszych mieszkających na terenie Gminy odbywał się poprzez stały kontakt pracowników socjalnych z mieszkańcami,

¹⁵ W latach 2022-2025 aktywności wspierające, edukacyjne, rozrywkowe oraz zajęcia aktywizujące podejmowane we współpracy z seniorami DDS+ wobec osób starszych nie korzystających z pomocy GOPS, np. współpraca z zespołem Michałowiczanka, Stowarzyszeniem Teatralnia K 40, Klubem Golfowym z Komorowa, jak również spotkania z lokalnymi artystami oraz pikniki z udziałem seniorów. Zorganizowano również konferencję dotyczącą *Przemocy wobec osób starszych*.

lokalnymi liderami¹⁶ oraz organizacjami pozarządowymi¹⁷. GOPS w każdym roku objętym kontrolą pozyskiwał wiedzę na temat nowych osób potrzebujących wsparcia, informacje te pochodziły ze zgłoszeń samych osób zainteresowanych lub ich rodzin, a także od służby zdrowia. W przypadku DDS+ ustalono, że pracownik socjalny prowadził wewnętrzną listę rezerwową, z której wynikało, że w latach objętych kontrolą była grupa osób czekająca na miejsce w DDS+. GOPS w przypadku zwolnienia miejsca w placówce kontaktował się z osobami z listy rezerwowej i dopiero wówczas przyznawał usługę.

(akta kontroli str. 605-654, 1724-1726)

W Ośrodku, w 2022 r. przeprowadzano konsultacje wśród pracowników GOPS, w związku z realizacją założeń wynikających z Programów Polityki Senioralnej, a także Strategii. Zaproponowano akcję promocyjną, w ramach której pracowano nad nową szatą graficzną strony internetowej Gminy dotyczącej usług skierowanych do grupy seniorów. Konsultacje dotyczyły również stopnia realizacji zadań w ramach polityki senioralnej w poszczególnych latach.

(akta kontroli str. 103-104, 622-627)

GOPS angażował się w pomoc osobom starszym, które wcześniej nie były objęte wsparciem Ośrodka poprzez poradnictwo psychologiczne oraz prawne. Ponadto organizował zajęcia sportowe i edukacyjne, w których uczestniczyli seniorzy niebędący podopiecznymi Ośrodka. Inicjatywy takie podejmowane były głównie poprzez DDS+ gdzie osoby starsze skupione w organizacjach na terenie Gminy zapraszane były do udziału w różnych wydarzeniach¹⁸ organizowanych przez DDS+. Ośrodek zachęcał też seniorów do wykonywania badań profilaktycznych poprzez rozpowszechnianie informacji o przeprowadzanych w placówkach ochrony zdrowia takich badaniach.

W Ośrodku nie wprowadzono procedur postępowania ani zarządzeń dotyczących identyfikowania i monitorowania potrzeb osób starszych zamieszkujących obszar Gminy Michałowice. Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśniła, że *GOPS posiada informacje o sytuacji podopiecznych, natomiast nie posiada wiarygodnej wiedzy na temat liczby osób na terenie Gminy, które w najbliższym czasie będą potrzebować opieki w miejscu zamieszkania.*

(akta kontroli str. 601-606, 610, 628-633, 922-925)

W latach objętych kontrolą osobom starszym korzystającym ze wsparcia Ośrodka oferowano usługę transportową. Transport był realizowany przez pracowników GOPS, z wykorzystaniem samochodów służbowych stanowiących własność Ośrodka lub przez wolontariuszy, którym dokonywano zwrotu kosztów za paliwo. Usługa realizowana była nieodpłatnie¹⁹, dotyczyła m.in. przejazdów do lekarza czy urzędu w celu załatwienia spraw wymagających osobistego stawiennictwa seniora. Ponadto usługa transportowa na rzecz seniorów była świadczona w ramach DDS+, obejmowała transport z placówki do i z miejsc

¹⁶ Tj. radni, sołtysi, przedstawiciele zarządów osiedli na terenie gminy Michałowice.

¹⁷ Tj. Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów w Michałowicach i 11 kół seniora, Stowarzyszenie Aktywnych Seniorów i Osób Dotkniętych Chorobą Parkinsona, Stowarzyszenie Mali Bracia Ubogich, Stowarzyszenie MANKO.

¹⁸ Np. spotkania z zespołem *Michałowiczanka*; spotkania z okazji świąt kalendarzowych, spotkania poetyckie oraz promujące zdrowy tryb życia w ramach programu *Razem po zdrowe nawyki*.

¹⁹ Usługa realizowana w ramach Korpusu Wsparcia Seniorów Moduł I w 2022 r. i 2023 r. i kontynuowana w roku 2024 oraz 2025 w ramach realizowanego przez Gminę Michałowice Programu *Gminny Korpus Seniora*.

zamieszkania podopiecznych przez firmy zewnętrzne na mocy zawartych umów z GOPS, poprzedzonych złożeniem ofert²⁰ dla 30 osób w każdym roku²¹. Usługa w ramach DDS+ była odpłatna.

(akta kontroli str. 604-605, 655-660, 661-685, 1709-1723)

1.4. Samotność wśród osób starszych.

Strategia wykazała, że głównymi problemami społecznymi osób starszych były problemy zdrowotne oraz samotność i izolacja społeczna. W planowanych działaniach nie było zadań zidentyfikowanych wprost w odniesieniu do problemu samotności. Ośrodek udzielał pomocy samotnym osobom starszym poprzez wsparcie w ramach opieki wytchnieniowej, usługi wolontariatu, rozwijanie kadry opiekuńczej, rozwój środowiskowych systemów wsparcia, np. pomoc sąsiedzka, dzienne i całodobowe formy pomocy zrealizowane m.in. poprzez powołanie w 2025 r. Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego, prowadzenie DDS+, współpracę z organizacjami pozarządowymi, szkolenia związane ze światem cyfrowym dla seniorów, spotkania międzypokoleniowe, a także rozwój pasji i zainteresowań osób w wieku senioralnym.

(akta kontroli str. 819-865)

Liczba seniorów w gminie Michałowice w latach 2022-2024 przedstawiała się następująco: w wieku 60-69 lat było odpowiednio 2536, 2436, 2393 osób, w wieku 70-79 lat było odpowiednio 1676, 1823, 1947 osób, natomiast w wieku 80 lat i więcej było odpowiednio 773, 805, 799 osób. Opieką Ośrodka zostały objęte w 2022 r. – 222 osoby, w 2023 r. – 196, w 2024 r. – 180, a w 2025 r. (I półrocze) – 165 osób. Grupą seniorów, która najczęściej korzystała z pomocy społecznej była grupa osób powyżej 80. roku życia, gdyż z wiekiem wzrasta zapotrzebowanie na pomoc związaną z codziennym funkcjonowaniem.

(akta kontroli str. 765)

1.5. Formy pomocy osobom starszym realizowane na terenie Gminy

W ramach pomocy finansowej seniorzy otrzymywali zasiłki, w tym celowe i stałe, a także świadczenia pieniężne na zakup żywności. W latach objętych kontrolą wydatki na pomoc społeczną wyniosły ogółem 26 085,5 tys. zł²². W poszczególnych latach kształtowały się następująco: w 2022 r. – 7575,7 tys. zł, w 2023 r. – 6456,1 tys. zł, w 2024 r. – 7975,5 tys. zł, a w 2025 r. (I połowa) wyniosły 4078,2 tys. zł. Osoby starsze w badanym okresie najczęściej korzystały ze wsparcia w formie zasiłków celowych²³, ogólnopolskiej karty seniora oraz uczestnictwa w DDS+. Największe wydatki przeznaczano na funkcjonowanie DDS+ oraz zasiłki celowe.

(akta kontroli str. 768-769, 820)

Ośrodek realizował również usługi opiekuńcze oraz usługi opiekuńcze w formie sąsiedzkiej, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy o pomocy społecznej, wskazującym, że do zadań własnych gminy należy obowiązek organizowania i świadczenia usług opiekuńczych, w tym

²⁰ W trybie podstawowym, na podstawie art. 275 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm.).

²¹ Skorzystało w 2022 r. – 27, w 2023 r. – 26, w 2024 r. – 31 osób. Na rok 2025 wg umowy nr 115/2024 z firmą zewnętrzną przewidziany był transport dla 30 osób.

²² Wydatki na pomoc społeczną (dział 852) w latach 2022-2025 (I półrocze).

²³ W tym Program osłonowy oraz Program gmina bez smogu.

specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz usług sąsiedzkich. Seniorzy mieli zapewnioną pomoc w różnych obszarach, takich jak załatwianie spraw urzędowych czy dostarczanie żywności do miejsca zamieszkania²⁴. Ponadto w 2024 r., zorganizowano pięć spotkań edukacyjnych dla opiekunów osób zależnych, w których uczestniczyły 64 osoby w tym pracownicy socjalni wraz z opiekunami zatrudnionymi w GOPS. W trakcie spotkań omówiono zasady opiekowania się osobami z chorobami neurodegeneracyjnymi, tj. chorobą Alzheimera czy Parkinsona ponadto przedstawiono praktyczne porady i wskazówki w kwestiach opieki oraz radzenia sobie z wyczerpaniem.

(akta kontroli str. 611-621)

Ośrodek zapewniał bezpłatne poradnictwo psychologiczne świadczone przez dwóch psychologów zatrudnionych w GOPS, z którego osoby starsze mogły korzystać dwa razy w tygodniu²⁵. W latach objętych kontrolą z poradnictwa skorzystało odpowiednio: trzy, pięć, dwie i jedna osoba po 60. roku życia.

Wsparcie psychologiczne i prawne dla seniorów było świadczone również w ramach DDS+. Z porad prawnych osoby starsze mogły korzystać dwa razy w tygodniu, natomiast wsparcie psychologiczne zapewniało w ramach bieżących potrzeb, tj. w 2022 r. odbyło się dziewięć spotkań, w 2023 r. – 11, a w 2024 r. – 28. GOPS w okresie objętym kontrolą zapewnił osobom wymagającym całodobowej opieki miejsca w Domu Pomocy Społecznej²⁶.

(akta kontroli str. 332, 375, 396-397, 887-893, 1602, 1616, 1634)

W latach 2022-2025 zrealizowano następujące programy w zakresie wsparcia osób starszych: *Opieka wytchnieniowa*²⁷, *Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością*²⁸, *Senior+*²⁹, *Opieka 75+*³⁰, *Korpus Wsparcia Seniorów Moduł I i Moduł II*³¹ oraz *Program wsparcia mieszkańców w kosztach mieszkaniowych*. Ponadto Ośrodek w 2021 r. uruchomił wypożyczalnię sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego³², utworzoną w ramach realizacji projektu *Michałowicki program deinstytucjonalizacji systemu wsparcia osób niesamodzielnych*³³. Zasady

²⁴ <https://gops.michalowice.pl/dla-seniora/seniorzy>

²⁵ Poradnictwo psychologiczne GOPS w dniach: poniedziałek w godz. 16.00 - 20.00 oraz czwartek w godz. 13.00-20.00.

²⁶ Dalej: DPS. Odpowiednio w 2022 r. – osiem, w 2023 r. – siedem, w 2024 r. – osiem, w 2025 r. – dziewięć osób.

²⁷ Na którą pozyskano środki finansowe odpowiednio w 2022 r. – 25,8 tys. zł, w 2023 r. – 18,8 tys. zł, w 2024 r. – 5,5 tys. zł (skorzystało łącznie osiem osób).

²⁸ Na program pozyskano środki finansowe odpowiednio w 2022 r. – 26,2 tys. zł, w 2024 r. – 55,9 tys. zł, w 2025 r. – 16 tys. zł (skorzystało łącznie dziewięć osób). W 2023 r. nie realizowano programu.

²⁹ Na program pozyskano środki finansowe odpowiednio w 2022 r. – 111,5 tys. zł, w 2023 r. – 121,3 tys. zł, w 2024 r. – 116,6 tys. zł (skorzystało łącznie 144 osoby).

³⁰ Na program pozyskano środki finansowe odpowiednio w 2022 r. – 3,1 tys. zł, w 2023 r. – 13,2 tys. zł, w 2024 r. – 28,1 tys. zł, w 2025 r. – 20 tys. zł (skorzystało łącznie 21 osób).

³¹ Na program pozyskano środki finansowe odpowiednio w ramach Modułu I w 2022 r. – 17,8 tys. zł, w 2023 r. – 12,7 tys. zł, w 2024 r. – 9,2 tys. zł, w 2025 r. – 34,2, natomiast w ramach Modułu II w 2022 r. – 13,4 tys. zł, 2023 r. – 2 tys. zł, w 2024 r. – 7,2 tys. zł, w 2025 r. – 6,6 tys. zł (skorzystało łącznie 101 osób).

³² Wypożyczalnia w okresie od 2021 do 2024 r. znajdowała się w Michałowicach przy ul. Ogrodowej 10A, w październiku 2024 r. została przeniesiona do budynku Urzędu Gminy Michałowice.

³³ Na program pozyskano w 2022 r. z Europejskiego Funduszu Społecznego środki finansowe w kwocie 430,6 tys. zł.

wypożyczania sprzętu zostały określone w Regulaminie wypożyczalni³⁴, w tym możliwy okresy użyczenia³⁵. Ze sprzętu mogli korzystać wszyscy mieszkańcy Gminy, jednak pierwszeństwo miały osoby posiadające status osoby niesamodzielnej rozumianej jako osoba, która ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagała opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania, co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Wypożyczalnia w 2022 r. dysponowała 30 rodzajami sprzętu, łącznie 146 sztukami, w tym m.in. balkonikami, koncentratorem tlenu, kulami łokciowymi i pachwowymi, lampą terapeutyczną, laską anatomiczną, łózkami rehabilitacyjnymi, materacami przeciwoleżynowymi, podnośnikami dla osób leżących. Zarówno w 2023 r. jak i 2024 r. dokonywano zakupów nowego sprzętu na rzecz wypożyczalni.

W 2022 r. – wypożyczono 47 sztuk sprzętu, w 2023 r. 44, natomiast w 2024 r. 49 sztuk sprzętu. W sumie w latach objętych kontrolą z wypożyczalni skorzystały, według złożonych sprawozdań, łącznie 142 osoby, w tym 104 seniorów.

(akta kontroli str. 119, 687-717,769)

W latach 2021-2024 realizowano *Gminny program osłonowy, pozwalający na obniżenie zobowiązań związanych z kosztami mieszkaniowymi*³⁶, jego realizacja pozwoliła na obniżenie zobowiązań związanych z kosztami mieszkaniowymi. Program obejmował wsparcie w dwóch kategoriach odbiorców, tj. osoby z niepełnosprawnością oraz osoby starsze. W ramach programu rozpatrzono 122 wnioski, w wyniku których udzielono pomocy na łączną kwotę 29,7 tys. zł. W części dotyczącej seniorów pomoc była realizowana w ramach Programu Polityki Senioralnej na kwotę 22,7 tys. zł, z którego skorzystało w 2022 r. – 179 osób, w 2023 r. – 114, a w 2024 r. – 122 osoby.

(akta kontroli str. 726-732)

Ośrodek w latach 2022-2024 realizował program osłonowy *Złota rączka*³⁷ skierowany do osób 60+ zamieszkujących gminę Michałowice. W ramach programu pokrywany był koszt dojazdu wykonawcy do seniora oraz koszt wykonania naprawy. Koszt zakupu niezbędnych części pokrywał senior.

W badanym okresie z usług w ramach programu skorzystało odpowiednio w 2022 r. – (od września) cztery osoby w wymiarze 26,5 godzin na kwotę łączną 2,3 tys. zł, w 2023 r. – 13 seniorów w wymiarze 92 godzin na kwotę łączną 8,7 tys. zł, w 2024 r. – siedem osób w wymiarze 63,5 godzin, a koszt programu wyniósł

³⁴ Stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 3/2021 Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z dnia 12 lutego 2021 r. w sprawie uruchomienia wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego i zatwierdzenia regulaminu działalności, zmienionym zarządzeniem Nr 31/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r.

³⁵ Sprzęt może być użyczony maksymalnie na okres 12 miesięcy z możliwością przedłużenia o kolejne 6 miesięcy.

³⁶ Na podstawie uchwały Nr XXXI/353/2021 Rady Gminy Michałowice z dnia 27 kwietnia 2021 r. oraz kontynuacja programu przyjęta uchwałą Nr VIII/65/2024 z dnia 29 października 2024 r.

³⁷ Na podstawie uchwały Nr XLIII/469/2022 Rady Gminy Michałowice z dnia 31 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia programu osłonowego pn. „Złota Rączka dla Seniora”, kontynuacja programu na lata 2025-2028 przyjęta uchwałą Nr VIII/66/2024 z dnia 29 października 2024 r.

7,6 tys. zł. W 2025 r. program był kontynuowany pn. *Złota Rączka dla Seniora na lata 2025 -2028*.

(akta kontroli str. 686, 733-750)

W badanym okresie realizowano program *Gmina Przyjazna Seniorom i Ogólnopolska Karta Seniora Gminy Michałowice*³⁸. Program był skierowany do mieszkańców gminy, którzy ukończyli 60 lat. W ramach programu osoby te otrzymywały bezpłatną *Ogólnopolską Kartę Seniora*, upoważniającą do zniżek w wielu punktach w całej Polsce, w tym m.in. sanatoriach, uzdrowiskach, przychodniach, gabinetach rehabilitacji, instytucjach zdrowia i kultury. W latach 2022-2024 wydano łącznie 176 kart. W ramach programu prowadzono również dystrybucję magazynu *Głos Seniora*.

Gmina w latach 2022-2023 korzystała z resortowego programu *Korpus Wsparcia Seniorów*, z którego skorzystało w 2022 r. – 26, a w 2023 r. – 21 osób. Z uwagi na pozytywny odbiór programu pracownicy socjalni w ramach swoich obowiązków służbowych nieodpłatnie kontynuowali działania na rzecz seniorów w gminie przy wsparciu wolontariuszy. W 2024 r. w GOPS uruchomiono *Program Wsparcia Seniorów 2024*, który był nieformalną kontynuacją programu *Korpus Wsparcia Seniorów* skierowaną do mieszkańców gminy po 60. roku życia. W ramach tej inicjatywy osoby wspierające seniora wykonywały nieodpłatnie czynności związane ze zgłoszonymi potrzebami, m.in. umawianie wizyt lekarskich, udzielanie pomocy w dotarciu do placówki ochrony zdrowia, jak również urzędów w celu załatwiania spraw formalno-prawnych. W roku 2024 z tej formy wsparcia skorzystało 27 osób, a w 2025 r. – 20 osób.

(akta kontroli str. 687, 751-764)

Informacje na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby starsze w miejscu zamieszkania były przekazywane za pośrednictwem strony internetowej GOPS oraz Gminy, Facebook GOPS i Facebook Gminy³⁹, poprzez biuletyn wydawany przez gminę w formie tradycyjnej i elektronicznej, plakaty w gablotach usytuowanych w sołectwach, informacje mailowe i telefoniczne przekazywane do radnych, sołtysów i przedstawicieli organizacji pozarządowych. Informacje były także przekazywane przy wystąpieniach na posiedzeniach komisji Rady Gminy oraz sesjach Rady Gminy.

1.6. Finansowanie pomocy świadczonej osobom starszym

W okresie objętym kontrolą w GOPS zapewniono środki finansowe niezbędne do realizacji pomocy świadczonej osobom starszym na terenie gminy Michałowice. W tym okresie na wsparcie osób powyżej 60. roku życia wydatkowano łącznie 8712,8 tys. zł, odpowiednio 1967,8 tys. zł, 2328,2 tys. zł, 2836,6 tys. zł oraz 1580,2 tys. zł.

Na świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych w latach 2022-2025 przeznaczono odpowiednio 201,3 tys. zł, 360,3 tys. zł, 509,1 oraz 263,8 tys. zł. Z usług skorzystało 127 osób, a kwota na jedną osobę wyniosła 10,5 tys. zł. Na realizację usług opiekuńczych dla osób starszych w formie usług sąsiedzkich w latach 2024-2025 przeznaczono odpowiednio 27,8 tys. zł, 42,2 tys. zł. Taką

³⁸ Na podstawie uchwały Nr XXXIV/431/2018 Rady Gminy Michałowice z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie przystąpienia do „Programu Gmina Przyjazna Seniorom i Ogólnopolska Karta Seniora” – edycja Gminy Michałowice.

³⁹ Gmina Michałowice w ramach Programu Polityki Senioralnej realizuje zajęcia Aqua Senior, bodyart; nordic walking; Aktywny Senior.

formą pomocy objęto łącznie 11 osób, a kwota na jedną osobę łącznie wyniosła 11,6 tys. zł. Na usługi asystencji osobistej realizowane dla dziewięciu osób starszych w 2022 r., 2024 r. i 2025 r. (I połowa) wydatkowano łącznie 98,1 tys. zł. Ośrodek w latach objętych kontrolą zapewnił osobom starszym z terenu gminy możliwość korzystania z DDS+. Na jego funkcjonowanie przeznaczono odpowiednio 770,2 tys. zł, 1076,1 tys. zł, 1175,6 tys. zł oraz 597,3 tys. zł, a koszt na jedną osobę łącznie w latach objętych kontrolą wyniósł 25,1 tys. zł. W badanym okresie skorzystało odpowiednio 37, 36, 37 i 34 osób.

(akta kontroli str. 768-769)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek w celu zapewnienia opieki osobom starszym w miejscu zamieszkania realizował liczne programy wsparcia na rzecz seniorów. Sytuacja osób starszych wymagająca wsparcia była przez pracowników socjalnych na bieżąco monitorowana. Należy jednak zauważyć, że GOPS nie wprowadził procedur dotyczących identyfikowania i monitorowania potrzeb osób starszych w perspektywie kilkuletniej, co mogło spowodować problemy z zapewnieniem wsparcia wszystkim potrzebującym pomocy.

OBSZAR

2. Prawidłowość i skuteczność realizacji wybranych form opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania były przyznawane w oparciu o ustawę o pomocy społecznej na podstawie wywiadu środowiskowego przeprowadzanego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁴⁰, z uwzględnieniem uchwały Rady Gminy Michałowice Nr XXIX/336/2021 z dnia 23 lutego 2021 r.⁴¹ oraz uchwały Rady Gminy Nr LXIII/661/2024 z dnia 28 lutego 2024 r.⁴². Ponadto zarządzeniem⁴³ Dyrektora GOPS przyjęto *Standardy usług opiekuńczych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Gminy Michałowice*, w których szczegółowo opisano cele i wartości przyświecające realizacji usługi oraz sposób jej organizacji. Celem usług opiekuńczych było wspieranie seniorów, którzy doświadczali ograniczeń w zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb życiowych, w jak najdłuższym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania. Usługi opiekuńcze opierały się na podmiotowym i indywidualnym podejściu do osoby starszej, z zachowaniem poszanowania godności i praw do samostanowienia. Realizacją

⁴⁰ Dz. U. poz. 893, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

⁴¹ W sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat i trybu ich pobierania.

⁴² W sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat i trybu ich pobierania, zmienioną uchwałą Nr III/12/2024 z dnia 28 maja 2024 r.

⁴³ Zarządzenie Nr 60/2024 z dnia 18 listopada 2024 r.

usług opiekuńczych w GOPS zajmował się Zespół ds. usług opiekuńczych. Bezpośredni nadzór nad opiekunami wykonującymi usługi opiekuńcze sprawowali pracownicy socjalni.

(akta kontroli str. 782, 797-816)

W GOPS w Michałowicach w latach 2022-2025 z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania korzystało łącznie 127 osób w wieku 60 lat i starszych. W poszczególnych latach od 2022 r. do 2025 r. było to odpowiednio 23, 26, 39 i 39 osób.

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację 13 losowo wybranych osób objętych pomocą w badanym okresie na podstawie, którego ustalono że:

- usługi opiekuńcze przyznawano na podstawie zgłoszenia wniosku osoby starszej bądź osoby z rodziny, w każdym przypadku przeprowadzono wywiad środowiskowy, w ramach którego zdiagnozowano potrzeby, sytuację osobistą, rodzinną oraz majątkową. Dla każdej osoby objętej próbą badawczą przygotowano indywidualny zakres usług zawierający wykaz czynności opiekuńczych, tj. np. sprzątanie, robienie zakupów, pranie, przygotowywanie posiłków, okres oraz miejsce ich świadczenia. Wywiady środowiskowe odbywały się zgodnie z terminem określonym w obowiązujących przepisach⁴⁴. W 12 badanych przypadkach czas ten wyniósł od jednego do 10 dni. W jednym przypadku 17 dni – wywiad został przesunięty na prośbę osoby starszej;
- wszystkie decyzje administracyjne wydane zostały przez osobę posiadającą upoważnienie wójta gminy Michałowice, zgodnie z wymogami określonymi w art. 268a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego⁴⁵;
- odpłatność za usługi prawidłowo określono w decyzji administracyjnej na podstawie uchwał⁴⁶ Rady Gminy Michałowice; decyzje aktualizujące⁴⁷ ustalające odpłatność za usługi opiekuńcze zgodne były z tabelą odpłatności, aktualizowane były nie rzadziej niż co sześć miesięcy;
- we wszystkich przypadkach opiekunowie rzetelnie realizowali usługi, zgodnie z przyznawanymi zakresami, dodatkowo osoba starsza samodzielnie wypełniała raz na pół roku kartę monitoringu usług opiekuńczych⁴⁸, z której wynikała ocena świadczonych usług w zakresie jakości, poziomu zadowolenia, zgodności z zakresem wskazanym w decyzjach przyznających usługi;
- ponadto we wszystkich badanych przypadkach prowadzono monitoring realizacji wsparcia przez opiekunów. Rozliczenie przyznanych godzin odbywało się raz w miesiącu na podstawie kart rozliczeniowych usług opiekuńczych. Godziny były potwierdzane przez podpis świadczeniobiorcy składany na karcie rozliczeniowej.

⁴⁴ § 3 ust. 2-3 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

⁴⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 572, ze zm., dalej: kpa.

⁴⁶ Uchwała XXIX/336/2021 oraz Nr LXIII/661/2024 Rady Gminy Michałowice.

⁴⁷ Decyzje wydawane co sześć miesięcy oraz aktualizujące w przypadkach zmiany dochodowej seniora.

⁴⁸ Formularze karty monitoringu zawierały konkretne pytania zamknięte oraz otwarte. Senior zaznaczał odpowiedź bądź wpisywał swoje spostrzeżenia i uwagi.

2.2. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich.

Ośrodek realizował usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich. W latach 2024-2025, łącznie skorzystało z tej formy pomocy 11 osób⁴⁹ w wieku 60 lat i więcej.

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację pięciu seniorów korzystających we wskazanym okresie z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich która wykazała, że:

- pomoc przyznawana była na wniosek osoby zainteresowanej bądź osoby z rodziny, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, w terminach od jednego do dziewięciu dni, na podstawie wydanej decyzji administracyjnej określającej wymiar godzin pracy opiekuna, wysokość odpłatności oraz zakres usług, który został szczegółowo określony w formie załącznika do umowy i zawierał m.in. pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego np. robienie zakupów, pomoc w codziennych czynnościach z zakresu samoobsługi, np. ubieranie, pomoc w przyjmowaniu leków oraz higieny osobistej, jak również zagospodarowanie czasu wolnego i zapewnienie kontaktu z otoczeniem;
- każda sprawa rozpatrywana była indywidualnie w oparciu o informacje pozyskane w wywiadzie, w trakcie którego określano potrzeby osoby starszej, jak również na podstawie dokumentów i oświadczeń niezbędnych do rozpatrzenia wniosku, określające sytuację: rodzinną, zdrowotną, mieszkaniową, majątkową, zawodową;
- osoby wykonujące usługi sąsiedzkie spełniały kryteria wskazane w art. 50 ust. 4a ustawy o pomocy społecznej, realizacja usług była monitorowana poprzez karty monitoringu oraz rozliczana na podstawie kart rozliczeniowych;
- w każdym przypadku wysokość odpłatności za przyznane usługi opiekuńcze uzależniona była od sytuacji dochodowej danej osoby. Wysokość odpłatności ustalona była na podstawie uchwały Rady Gminy Nr LXIII/661/2024 z dnia 28 lutego 2024 r.

(akta kontroli str. 1081-1194)

2.3. Usługi asystencji osobistej w ramach *Programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością dla jednostek samorządu terytorialnego*

GOPS w Michałowicach w okresie objętym kontrolą realizował usługi asystencji osobistej w ramach Programu *Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością dla jednostek samorządu terytorialnego*. W latach 2022, 2024 oraz 2025 z usług skorzystały po trzy osoby. W jednostce nie opracowano odrębnej procedury dotyczącej zasad przyznawania usług asystenckich. Kierownik jednostki

⁴⁹ W 2024 r. – pięć, a 2025 r. – sześć osób.

wyjaśniła, że przy przyznawaniu usług asystenckich kierowano się zasadami wynikającymi z poszczególnych edycji programu.

(akta kontroli str. 1195)

Ośrodek w wyniku otrzymania niższych środków finansowych, niż te które pokryłyby zapotrzebowanie wynikające ze złożonych wniosków na maksymalną liczbę godzin, podjął działania mające na celu proporcjonalne ograniczenie limitu godzinowego dla wszystkich beneficjentów⁵⁰. Zastosowano mechanizm, który zapewnił sprawiedliwy podział dostępnej pomocy wśród jak największej liczby uprawnionych osób. Jak wskazała dyrektor GOPS, ograniczenie liczby godzin, które są przyznawane poszczególnym osobom było rozwiązaniem, które pozwalało uniknąć wykluczenia części wnioskodawców.

Decyzję o przyznaniu pomocy w każdym przypadku podejmował dyrektor jednostki przy udziale pracowników zaangażowanych w realizację programu w tym pracownika socjalnego. Dyrektor każdorazowo sugerowała się przedłożonymi przez pracowników uzgodnieniami uwzględniającymi znajomość potrzeb i wymagań dotyczących wsparcia poszczególnych uczestników jak i możliwości godzinowych i finansowych wynikających z programu. Sporządzane były karty zakresu czynności dotyczące wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej np. ubieraniu, myciu, czesaniu oraz prowadzenia gospodarstwa domowego np. sprzątanii, praniu odzieży.

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację dwóch osób. Ustalono, że:

- jedna osoba posiadała orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, druga o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- w obu przypadkach zgłoszenie do programu odbywało się poprzez złożenie kompletu wymaganych dokumentów, w tym Karty zgłoszenia do programu;
- jedna z badanych osób korzystała dodatkowo z mieszkania wspomaganego⁵¹, w 2025 r. umieszczona została w Domu Pomocy Społecznej ze względu na pogarszający się stan zdrowia;
- najkrótszy okres oczekiwania na otrzymanie usług asystencji osobistej od złożenia wniosku do rozpatrzenia karty zgłoszenia wyniósł trzy dni, najdłuższy sześć miesięcy;
- w każdym przypadku prowadzono monitoring realizacji zadań na rzecz osoby z niepełnosprawnością. Polegał on na zbieraniu wypełnionych i podpisanych przez uczestnika programu oraz pracownika socjalnego kart monitoringu realizacji zadań, w których każdorazowo opisywano realizację oraz poziom zaspokojenia potrzeb seniora.

(akta kontroli str. 1199-1334)

2.4. Zapewnienie wsparcia seniorom poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności w ramach *Programu wieloletniego Senior+ na lata 2015-2020*⁵².

⁵⁰ W 2024 r. przyznano limity wsparcia na poziomie 51%, a w 2025 r. na poziomie 44,5% maksymalnych limitów.

⁵¹ Pobyt w mieszkaniu wspomaganym nie wyklucza możliwości korzystania z usług asystencji osobistej pod warunkiem skoordynowania obu tych form pomocy.

⁵² Dalej: Program *Senior+*.

Dzienny Dom Senior+ był ośrodkiem wsparcia, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej. Podstawy utworzenia oraz funkcjonowania ośrodka zostały określone w wewnętrznych przepisach⁵³.

Przyznanie usług w DDS+ następowało poprzez wydanie decyzji administracyjnej podpisanej przez Dyrektora GOPS z upoważnienia Wójta Gminy Michałowice, na podstawie zatwierdzonego planu pomocy opracowanego przez pracownika socjalnego, w oparciu o przeprowadzony wywiad środowiskowy dla każdej osoby korzystającej z usług.

W strukturze GOPS Gminy Michałowice funkcjonował DDS+ znajdujący się w Komorowie. W latach 2022-2025 z uczestnictwa w DDS+ skorzystało odpowiednio w każdym roku 37, 36, 37 i 34 osoby.

DDS+ w Komorowie zapewniał opiekę mieszkańcom gminy Michałowice, w wieku powyżej 60 lat, nieaktywnym zawodowo, którzy ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagali częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz integracji i włączenia społecznego.

(akta kontroli str. 1597-1644, 1666-1708)

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację 10 seniorów korzystających z usług DDS+, na podstawie którego ustalono, że :

- usługi świadczone były na podstawie zgłoszenia wniosku osoby zainteresowanej oraz rodzinnego wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego przez pracownika socjalnego zgodnie z terminem określonym w przepisach;
- wywiady środowiskowe zawierały diagnozę sytuacji osoby ubiegającej się o przyznanie pomocy w formie uczestnictwa w DDS+;
- wydane decyzje spełniały wymagania określone w art. 107 § 1 kpa;
- decyzje o przyznaniu miejsca w placówce dla ośmiu osób wydano w terminie do 27 dni od dnia złożenia wniosku. W jednym przypadku umorzono postępowanie, a kierownik działu pomocy społecznej wyjaśniła, że powodem była rezygnacja osoby zainteresowanej z powodów zdrowotnych. W przypadku jednego wniosku, ze względu na brak możliwości przeprowadzenia wywiadu środowiskowego wynikający z pobytu seniora poza miejscem zamieszkania (osoba zmieniała miejsce zamieszkania co cztery-pięć miesięcy, termin wydania decyzji administracyjnej wyniósł 74 dni od jego złożenia);
- jakość wsparcia świadczonego osobom starszym w DDS+ była monitorowana przez pracowników ośrodka zgodnie z przyjętym Regulaminem DDS+. Monitorowanie polegało na gromadzeniu wiedzy pozyskanej od seniora bądź osoby z rodziny. Jeśli z monitoringu wynikały wnioski dotyczące zmiany indywidualnych potrzeb to były one umieszczane w indywidualnym planie wsparcia i nakreślały kierunek zmian działania. Usługi w każdym przypadku były opisywane w indywidualnych planach wsparcia seniora-uczestnika DDS+, które zawierały dane osobowe, opis sytuacji socjalno-bytowej, charakterystykę

⁵³ Uchwała Nr XV/209/2019 Rady Gminy Michałowice z dnia 19 grudnia 2019 r. w sprawie utworzenia Dziennego Domu Senior+ oraz zarządzenie Nr 42/2021 Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Michałowice z dnia 10 listopada 2021 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Regulaminu Dziennego Domu Senior+, zmienianym zarządzeniami Nr: 6/2023 z dnia 1 lutego 2023 r., 32/2025 z dnia 30 czerwca 2025 r.

- seniora w tym sprawność ruchową, kwalifikację do rehabilitacji, ograniczenia w funkcjonowaniu, informacje o przyjmowanych lekach. W planach ujęto również oczekiwania seniora, uwagi dotyczące seniora na podstawie danych zebranych w trakcie wywiadu środowiskowego oraz informacje istotne do określenia kierunków i form wsparcia;
- placówka zaoferowała wszystkim wsparcie społeczne, edukacyjne, kulturalne i aktywizujące, zapewniła bezpieczną przystań od poniedziałku do piątku przez osiem godzin dziennie;
- oceny skuteczności realizowanego planu wsparcia były dokonywane rzetelnie zgodnie z zaplanowanym czasem realizacji poszczególnych zadań, nie rzadziej niż co sześć miesięcy np. udział w zajęciach aktywności ruchowej i rehabilitacji, usługi w zakresie opiekuńczym i socjalnym czy korzystania z zajęć terapeutycznych;
- ośrodek był usytuowany w miejscu dostępnym dla seniora⁵⁴, spełniał standardy warunków lokalowych, był w pełni wyposażony oraz przystosowany do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 1335-1545)

DDS+ kierował kierownik spełniający wymogi określone w obowiązujących przepisach⁵⁵, Ośrodek spełniał standardy zatrudnienia wykwalifikowanej kadry pracowników, na 30 podopiecznych w badanym okresie zatrudnionych było pięciu pracowników⁵⁶.

(akta kontroli str. 1546-1591,1645-1665)

Większość ankietowanych przez NIK osób, 27 z 30 oceniło, że udzielana im pomoc w znacznym stopniu poprawiła ich możliwości samodzielnego mieszkania w swoim domu lub mieszkaniu i pozwoliła jednocześnie na uniknięcie konieczności korzystania z całodobowego ośrodka opieki. Seniorzy oświadczyli również, że nie odczuwali osamotnienia i byli zadowoleni ze świadczonych przez GOPS usług.

(akta kontroli str. 1592-1596)

5. Nadzór i kontrola nad realizacją usług dla seniorów oraz ich jakością

W okresie objętym badaniem w GOPS nie przeprowadzano kontroli zewnętrznej w badanych formach opieki nad osobami starszymi. Kontrole jakości świadczonych usług odbywały się poprzez bieżący monitoring. Jednostka rzetelnie przestrzegała zasad określonych w standardach, w tym częstotliwość ewaluacji (raz na sześć miesięcy) realizowanych usług. W latach 2022-2025 do GOPS i Urzędu Gminy nie wpływały skargi dotyczące poziomu, zakresu ani sposobu realizacji pomocy osobom starszym.

(akta kontroli str. 940-971)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁵⁴ Około 500 m od dworca kolejowego WKD.

⁵⁵ Art. 111a ust. 3 oraz art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

⁵⁶ W tym: kierownik, terapeuta zajęciowy, fizjoterapeuta oraz dwóch opiekunów.

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek prawidłowo diagnozował sytuację seniorów ubiegających się o różne formy pomocy, w tym usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, także w formie usług sąsiedzkich, usługi asystencji osobistej oraz uczestnictwo w DDS+. Kontrolowana jednostka realizowała indywidualne plany pomocy oraz wsparcia. Obsada kadrowa oraz organizacja Ośrodka zapewniła właściwe wywiązywanie się z powierzonych obowiązków oraz prawidłową i skuteczną realizację wskazanych form pomocy w miejscu zamieszkania.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 14 listopada 2025 r.

Kontroler

Paulina Lach-Matusiak

Doradca ekonomiczny

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Pracy,

Spraw Społecznych i Rodziny

p.o. Dyrektor

Konrad Kostępski

/podpisano elektronicznie/